

De Minister van Justitie
d.t.v. mw. mr. H. Waayers-Van Dijk
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Afdeling Ontwikkeling

Bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

Correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t (070) 361 97 23
f (070) 361 97 46
www.rechtspraak.nl

datum 9 juni 2008
contactpersoon R.C. Hartendorp
doorkiesnummer 070 - 361 9788
faxnummer 070 - 361 9746
e-mail R.Hartendorp@rechtspraak.nl
ons kenmerk UIT 12689 / ONTW RCH
uw kenmerk 5530613/08/6
onderwerp Concept-AMvB inzake kwaliteitseisen aan deskundigen in strafzaken - advies

Geachte heer Hirsch Ballin,

Bij brief van 29 februari 2008 met bovengenoemd kenmerk verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de “**Raad**”) advies uit te brengen over de concept-AMvB inzake kwaliteitseisen aan deskundigen in strafzaken (de “**AMvB**”) en over de concept-gedragscode genoemd in artikel 13 lid 2 (i) van de AMvB (de “**Gedragscode**”).

Inhoud AMvB

De AMvB dient ter uitwerking van een tweetal bepalingen in het wetsvoorstel Wijziging van Strafvordering tot verbetering van de regeling van de positie van de deskundige in het strafproces (het “**Wetsvoorstel**”).¹ Het betreft de uitwerking van de kwaliteitseisen die op grond van het Wetsvoorstel bij algemene maatregel van bestuur aan deskundigen kunnen worden gesteld en de opzet van het landelijk openbaar register van gerechtelijke deskundigen.

In artikel 13 van de AMvB zijn criteria opgenomen waaraan de in het register opgenomen deskundigen moeten voldoen. Er worden onder andere eisen gesteld aan kennis en ervaring binnen het eigen deskundigheidsgebied, de wijze van rapportage en de onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit van de deskundige. Naar verwachting zal het nog geruime tijd duren voordat het register voldoende deskundigen bevat uit de deskundigheidsgebieden die binnen het strafrecht van belang zijn. Derhalve is gekozen voor een groeimodel en een systeem van voorwaardelijke inschrijving.

Het wettelijk systeem met betrekking tot het landelijk openbaar register van gerechtelijke deskundigen brengt geen verplichting mee tot opname of gebruikmaking van het register. Wel moet de keuze voor een deskundige die niet in het register opgenomen is expliciet gemotiveerd worden. Het register zal zich in eerste instantie richten op het strafrecht, maar bij de opzet van het register is er rekening mee gehouden dat – op termijn – uitbreiding naar andere rechtsgebieden mogelijk is. Het beheer van het

¹ De Raad heeft op 30 mei 2006 over een ontwerp van het Wetsvoorstel geadviseerd. Zie www.rechtspraak.nl voor een digitale versie van dit advies.

datum 9 juni 2008
kenmerk UIT 12689 / ONTW RCH
pagina 2 van 7

register is in handen van een nog op te richten college (het “**College**”) dat onafhankelijk van de minister van Justitie functioneert. Het College wordt ondersteund door een secretaris en een bureau.

Inhoud Gedragscode

Beoogd wordt in de Gedragscode de hiervoor genoemde kernwaarden die gelden voor deskundigen nader uit te werken. De Gedragscode kent een zogenaamd flexibel systeem, en zal in de toekomst telkens waar nodig aangepast worden.

Gehoord de gerechten, adviseert de Raad als volgt.²

Algemeen

De afgelopen jaren is de vraag naar forensische deskundigheid in strafzaken sterk toegenomen. Tegelijkertijd staat met een zekere regelmaat de kwaliteit van rapportages en deskundigen, zowel binnen als buiten de rechtszaal, ter discussie. Deze ontwikkelingen hebben genoodzaakt tot een kwaliteitsverbetering van deskundigenrapportages en een betere borging van de positie van deskundigen. De kwaliteitsborging van deskundigen is nog belangrijker geworden nadat is gebleken dat (forensisch) deskundigen en rechters niet altijd dezelfde uitgangspunten hanteren als het gaat om waarheidsvinding en de positie van de deskundige ter zitting. Bovendien wordt met name forensisch deskundigenbewijs steeds meer een particuliere aangelegenheid. Zo zijn bijvoorbeeld naast het Nederlands Forensisch Instituut inmiddels verschillende particuliere bureaus actief. In deze constellatie is het wenselijk (kwaliteits)eisen te stellen. De voorgestelde (inhoudelijke) eisen aan deskundigen en de oprichting van een deskundigenregister zijn hiervan een belangrijk onderdeel. Deze aspecten kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de verbetering van de kwaliteit van de (straf)rechtspleging.

Advies AMvB

Zoals nader uitgewerkt in de conceptnota van toelichting bij de AMvB is het om diverse redenen noodzakelijk dat het College onafhankelijk van de minister van Justitie functioneert. De Raad onderschrijft deze onafhankelijke positie en de onderliggende argumentatie vanuit het perspectief van de Rechtspraak. De Raad kan dan ook niet volgen waarom in de artikelen 11 en 12 van de AMvB ervoor gekozen is de benoeming, de bevordering, de schorsing en het ontslag van de secretaris en de medewerkers van het bureau dat het College ondersteunt, onder gezag en verantwoordelijkheid van de minister van Justitie te laten plaatsvinden. Het is immers niet gewenst dat het de secretaris en het bureau, die belast zijn met de dagelijkse gang van zaken en de voorbereiding en uitvoering van de

² De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklast van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

datum 9 juni 2008
kenmerk UIT 12689 / ONTW RCH
pagina 3 van 7

besluitvorming van het College, in een gezagsverhouding staan tot de minister van Justitie. De positionering van het College en zijn secretaris en bureau dienen in elkaars verlengde te staan en dat is in de gekozen opzet niet het geval. De Raad stelt zich derhalve op het standpunt dat ook de secretaris en de bureaumedewerkers onafhankelijk moeten zijn van de minister van Justitie en dringt er op aan dat in de AMvB een organisatievorm wordt uitgewerkt die dat mogelijk maakt. In dit verband stelt de Raad voor in artikel 12, lid 1, de zin dat de minister verantwoordelijk is voor het goed functioneren van het bureau te schrappen. De benoeming (artikel 11) zou moeten plaatsvinden op enkelvoudige voordracht van het College. Hetzelfde geldt voor schorsing en ontslag. De Raad acht het in dit kader tevens ongewenst dat de minister het bestuursreglement dient goed te keuren (art. 8, lid 2). Het College dient zelf zijn werkwijze te bepalen.

Artikel 6 lid 3 van de AMvB bepaalt dat het College uit zijn midden een toetsingscommissie, een bezwarencommissie en een klachtencommissie samenstelt. De toetsingscommissie krijgt onder andere als taak het College te adviseren over de (voorwaardelijke) inschrijving van deskundigen in het register. Om deze taak te kunnen uitvoeren is het nodig dat de leden van de toetsingscommissie zich een materieel oordeel kunnen vormen over de expertise van de deskundige. De leden van het College kunnen dit, gezien hun professionele achtergrond, in veel gevallen niet. De Raad dringt er dan ook op aan dat de toetsingscommissie wordt samengesteld op basis van deskundigheid en niet uit personen die deel uitmaken van het College. De opmerking in de conceptnota van toelichting dat ook anderen dan leden van het College deel kunnen uitmaken van de toetsingscommissie, is hiervoor een onvoldoende waarborg.

Ook vraagt de Raad zich af of het voor de hand ligt om de klachten- en bezwaarcommissie uit leden van het College samen te stellen. De leden van het College die in deze commissies zitten buigen zich dan mogelijk twee keer over een klacht: de eerste keer als commissielid en de tweede keer als Collegelid. Vanuit het oogpunt van een objectieve beoordeling van klachten en bezwaren is deze dubbelrol onwenselijk.

In artikel 5 lid 3, 4 en 5 is voorzien in een wrakingsregeling. Het belang van de onafhankelijke positie van het College komt volgens de Raad goed tot uitdrukking in artikel 5 lid 1 en 2. De Raad wil niets afdoen aan het belang van deze onafhankelijke positie, maar vindt de voorgestelde regeling om twee redenen niet op zijn plaats.

Allereerst past de regeling systematisch niet in de bestuursrechtelijke context waarin het College zal werken. Indien een aanvraag wordt afgewezen, staat er bezwaar en beroep open. Dat is de normale rechtsgang waarin eventuele klachten over onpartijdigheid en onafhankelijkheid kunnen worden geuit en gewogen. Wanneer klachten over onpartijdigheid en onafhankelijkheid ook reeds in de fase voorafgaand aan het primaire besluit op de aanvraag kunnen worden ingediend, wordt een bestuursrechtelijke uitzonderingspositie ingenomen.

Het andere argument hangt hiermee samen. De regeling maakt de indiening van een wrakingsverzoek mogelijk, maar bepaalt niet wat er vervolgens moet gebeuren. Het lijkt erop dat het de bedoeling is dat het wrakingsverzoek door de overige leden van het College wordt behandeld. In dat geval kan het College twee keer over dezelfde klacht oordelen, namelijk in de fase van de wraking en in de eventuele bezwaarfase. Dit voegt uit het oogpunt van rechtsbescherming minder toe dan de wrakingsregeling suggereert.

datum 9 juni 2008
kenmerk UIT 12689 / ONTW RCH
pagina 4 van 7

De Raad geeft u dan ook in overweging in artikel 5 te volstaan met lid 1 en 2. De aanvrager heeft terzake van deze kwestie dan de gebruikelijke bestuursrechtelijke rechtsbescherming in bezwaar en beroep.

Advies Gedragscode

In de AMvB en de Gedragscode ontbreekt een regeling voor (volledige) *disclosure* van bevindingen van de deskundige, dat wil zeggen dat de deskundige aan de opdrachtgever volledig inzicht geeft in zijn bevindingen en niet volstaat met een eigen selectie gerelateerd aan zijn interpretatie van de opdracht. Naast de voorgestelde maatregelen en voorzieningen is *disclosure* een belangrijke maatregel om de kwaliteit van de deskundigen te borgen. Hieronder wordt aangegeven op welke momenten *disclosure* zinvol kan zijn. Het commentaar op de Gedragscode richt zich met name op de paragrafen 4 en 5.

Paragraaf 4: Onafhankelijk en onpartijdig

De Raad adviseert aan paragraaf 4.2 van de Gedragscode toe te voegen dat een dreigend conflict van belangen niet mondeling aan de opdrachtgever meegedeeld wordt, maar dat hierover verantwoording plaatsvindt in de rapportage zelf. Op deze manier kan de kwaliteit van de rapportage beter gewaarborgd worden, te meer daar het conflict juist ook betrekking kan hebben op de opdrachtgever zelf. Als de rapportage wordt ingediend ter zitting en de opdrachtgever zou het conflict ter zitting onvermeld laten, dan kan op dat onderdeel de kwaliteit van de rapportage niet getoetst worden. Beter is dus om de deskundige te verplichten het (dreigende) conflict in de rapportage op te nemen dan wel om de deskundige te verplichten zich terug te trekken.

Ten aanzien van de tekst van paragraaf 4.3 van de Gedragscode moet in ogenschouw genomen worden dat een opdrachtgever eveneens partijdig kan zijn. De vraag is dan aan wie een poging tot beïnvloeding gerapporteerd zou moeten worden. Er kan immers een conflict of een discussie ontstaan over de uitkomst van het onderzoek. Een oplossing die dan voor beide partijen acceptabel zou zijn, is dat de deskundige slechts over een deel van het onderzoek rapporteert (zie ook het hiervoor bij paragraaf 4.2 geschetste probleem). De enige manier om de kwaliteit van deskundigen in het strafproces te waarborgen is volledige *disclosure*; er dient gerapporteerd te worden over alle onderzoeksresultaten. Ook als slechts een deel van het onderzoek wordt belicht in de rapportage, dient de deskundige over de rest van het onderzoek niet te zwijgen en er niet pas melding van te maken als er expliciet naar gevraagd wordt.

Paragraaf 5: Zorgvuldig en vakbekwaam

In paragraaf 5.2 van de Gedragscode is als uitgangspunt genoemd dat een deskundige het onderzoek en rapport zou moeten beperken tot hetgeen voor de beantwoording van de vraagstelling noodzakelijk is. Beter zou het zijn – omwille van de *disclosure* – dat juist als uitgangspunt wordt gehanteerd dat feiten die buiten de vraagstelling vallen en naar voren komen tijdens het onderzoek en die van belang zijn voor de waarheidsvinding in de strafzaak niet buiten het rapport mogen worden gehouden (zoals vermeld bij de toelichting op paragraaf 5.2, tweede asterisk).

datum 9 juni 2008
kenmerk UIT 12689 / ONTW RCH
pagina 5 van 7

Indien in een later stadium nog wijzigingen in de AMvB of de Gedragscode worden aangebracht die gevolgen hebben voor de rechtspleging dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld aanvullend te adviseren.

Hoogachtend,

W.J.J. van Velzen
lid Raad voor de rechtspraak

datum 9 juni 2008
kenmerk UIT 12689 / ONTW RCH
pagina 6 van 7

BIJLAGE: TEKSTUEEL EN WETSTECHNISCH COMMENTAAR

AMvB

- Artikel 7, lid 1: ‘Raad voor de Rechtspraak’ vervangen door ‘Raad voor de rechtspraak’.
- Artikel 13, lid 2: onder d het woord ‘definitieve’ schrappen, omdat er maar één opdracht aan de deskundige is en het woord ‘definitieve’ daarover verwarring zou kunnen wekken.
- Artikel 13 lid 2: onder g ‘in staat is zowel schriftelijk als mondeling over elk gewenst aspect van zijn deskundigheid gemotiveerd, controleerbaar en in voor de opdrachtgever begrijpelijke bewoordingen te rapporten’ wijzigen in ‘in staat is zowel schriftelijk als mondeling over de opdracht en elk ander relevant aspect van ..etc.’. Dit sluit aan bij de hierboven toegelichte voorstellen over *disclosure*: voorop staat beantwoording van de vraagstelling, maar er kan uit het oogpunt van waarheidsvinding een reden zijn om ook buiten of over minder voor de hand liggende aspecten van de opdracht te rapporteren.

Gedragscode

- Paragraaf 1.1: overwogen zou moeten worden een verwijzing op te nemen naar de perso(o)n(en) die de deskundige heeft bijgestaan in het onderzoek. In de praktijk komt het vaak voor dat een aangestelde deskundige gebruik maakt van, al dan niet ondergeschikte, derden. Ook van deze derden mag worden verwacht dat zij, weliswaar onder eindverantwoordelijkheid van de door de rechter aangestelde deskundige, onafhankelijk, onpartijdig en integer handelen.
- Paragraaf 1.2: de benaming “officier van justitie” zou vervangen moeten worden door “openbaar ministerie” nu tijdens behandeling van een strafzaak in hoger beroep ook een advocaat-generaal een verzoek kan doen tot het verrichten van onderzoek dat onder de gedragscode zou moeten vallen.
- Paragraaf 5.2: hetgeen vermeld staat achter de tweede asterisk lijkt overigens tegengesteld aan de regel zelf. De regel dat het onderzoek en het rapport – dat dus volgens 2.2. ook mondeling kan zijn – beperkt wordt tot hetgeen voor de beantwoording van de vraagstelling noodzakelijk is, is onvoldoende duidelijk en onvoldoende stringent. Juist in paragraaf 5.2 van de Gedragscode ligt de kern van de kwaliteit van de deskundige zoals deze ter zitting blijkt.
- Paragraaf 5.3: overwogen zou kunnen worden toe te voegen dat de deskundige de grenzen van zijn deskundigheid ook – in voorkomende gevallen – vermeldt in zijn rapportage. Dit geldt ook voor paragraaf 5.4 van de Gedragscode. De deskundige zou zelf moeten melden in welke gevallen de grenzen van zijn deskundigheidsgebied in zicht komen dan wel zouden worden overschreden.
- Paragraaf 5.5: de Raad adviseert in deze paragraaf op te nemen dat de deskundige in zijn rapport de deskundigheid en ervaring vermeldt van degenen door wie de deskundige zich heeft laten bijstaan. Het komt zeer regelmatig voor dat de deskundige enkel supervisor is en dat het onderzoek en het

datum 9 juni 2008
kenmerk UIT 12689 / ONTW RCH
pagina 7 van 7

opstellen van de rapportage voor het merendeel door (een) ander(en) wordt gedaan. Om een goed beeld te krijgen in de totstandkoming van het rapport is inzicht hierin zeer wenselijk.

- Paragraaf 5.8: het verdient aanbeveling in deze paragraaf op te nemen dat de deskundige in zijn rapportage verslag doet van de wijze waarop hij het onderzoeksmateriaal heeft verzameld en bewaard.
- Paragraaf 6.3: overwogen zou kunnen worden de Gedragscode zo aan te vullen dat de deskundige in het rapport zelf vermeldt of er na voltooiing van het rapport aanleiding is om aan te nemen dat bevindingen, resultaten of conclusies verkeerd zouden kunnen worden uitgelegd